

*Πανελλαδική Συνδιάσκεψη του ΠΑΣΟΚ, 3-4.11.2000
Ομιλία του Πρωθυπουργού και Προέδρου του ΠΑΣΟΚ
για τις Εργασιακές Σχέσεις*

1^ο Σχέδιο, 26.10.2000

Συντρόφισσες και σύντροφοι,

Η νέα κυβερνητική θητεία ξεκίνησε με την επικύρωση της συμμετοχής μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Με την ένταξη στην ΟΝΕ διαμορφώσαμε πιο στέρεες βάσεις για την ελληνική οικονομία, θέσαμε τις προϋποθέσεις για μια σταθερή και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, ανοίξαμε τους ορίζοντες ευημερίας για όλους τους Έλληνες, διασφαλίσαμε περισσότερο τα εθνικά μας συμφέροντα. Σήμερα μπορούμε να συμβάλλουμε με τις θέσεις μας και τις πρωτοβουλίες μας στην υπέρβαση των προβλημάτων που απασχολούν όλες σχεδόν τις ανεπτυγμένες κοινωνίες ή τις ευρύτερες ομάδες κρατών στις οποίες ανήκουμε.

Ρωτάνε πολλοί: μετά την ΟΝΕ ποιοί είναι οι στόχοι της κυβέρνησης; Εμείς απαντάμε ότι ήρθε πλέον η ώρα για την πραγματική σύγκλιση με την υπόλοιπη Ευρώπη, σύγκλιση στο βιοτικό επίπεδο, σύγκλιση στην τεχνολογία και την επιχειρηματικότητα, σύγκλιση στην κατάρτιση και εκπαίδευση των εργαζομένων.

Για μας η επιδιωκόμενη ανάπτυξη δεν είναι η ανάπτυξη που προκύπτει από τους αυτοματισμούς των δυνάμεων της αγοράς. Θέλουμε η αναπτυξιακή διαδικασία να μην αφήνει στο περιθώριο χαμένους, να μην δημιουργεί αποκλεισμούς. Να ενσωματώνει και να διανέμει τα οφέλη σε όλες τις κοινωνικές δυνάμεις: Τους εργαζόμενους, τους αγρότες, την τρίτη ηλικία, τη νέα γενιά. Να εμπεδώνει την αίσθηση μιας συνολικής πορείας ανάπτυξης και ευημερίας, κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης.

Κύριο μέλημά μας στην τετραετία αυτή είναι να δώσουμε απάντηση σε ζητήματα που αφορούν τόσο τον εργαζόμενο όσο και τον άνεργο πολίτη. Αφουγκραζόμαστε την ανησυχία της κοινωνίας για τους όρους εργασίας, το ασφαλιστικό σύστημα, την ποιότητα ζωής των μη προνομιούχων λαϊκών στρωμάτων, την ανεργία. Και τα βάζουμε ως ζητήματα άμεσης προτεραιότητας. Ιδιαίτερα, η αντιμετώπιση της ανεργίας είναι αναγκαίος όρος για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της προόδου.

Πρέπει να προλάβουμε την περαιτέρω διόγκωση της ανεργίας, να αντιστρέψουμε την αυξητική πορεία της στα επόμενα χρόνια. Να πετύχουμε, δηλαδή, αυτό που σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πλέον πραγματικότητα.

Έχουμε πολλά ισχυρά όπλα στη μάχη κατά της ανεργίας και για την αύξηση της απασχόλησης.

- Τη σταθεροποίηση και ισχυροποίηση της οικονομίας μας, με υγιή δημόσια οικονομικά και χαμηλό πληθωρισμό. Γι' αυτό και θα επιμείνουμε στην πολιτική μείωσης του δημόσιου χρέους. Θα επιμείνουμε στην πολιτική πάταξης των πληθωριστικών προσδοκιών, που στη σημερινή αρνητική συγκυρία της αύξησης των τιμών του πετρελαίου τροφοδοτούν τον πληθωρισμό και πλήττουν κυρίως του χαμηλόμισθους.
- Όπλο μας είναι και οι αναμενόμενοι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας, που θα συνεχίζουν να υπερτετρούν του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Διότι ανάπτυξη σημαίνει ζήτηση για ποιοτικό εργατικό δυναμικό, αύξηση της απασχόλησης, μείωση της ανεργίας όλων, ιδιαίτερα των νέων.
- Όπλο μας είναι και οι επενδύσεις και δράσεις του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Ιδιαίτερα οι πόροι, ύψους 2 τρις περίπου, του Κοινωνικού Ταμείου για κατάρτιση, εκπαίδευση, ισότητα ευκαιριών, καταπολέμηση της ανεργίας, αλλά και για την επιχειρηματικότητα. Η πολιτική μας με τα επιχειρησιακά Προγράμματα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» και το «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» στοχεύει στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, την παροχή ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες και τις μειονεκτούσες ομάδες, την κατάρτιση των ανέργων ώστε να εξοπλιστούν με δεξιότητες και να ενταχθούν ξανά στην αγορά εργασίας.

Ένα αναγκαίο εργαλείο για την αντιμετώπιση της ανεργίας είναι και η προσαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των πανεπιστημίων στα δεδομένα της κοινωνίας της γνώσης και της κοινωνίας της πληροφορίας. Τα προγράμματα πρέπει να αντιστοιχούν σε ειδικεύσεις για τις οποίες υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας. Η γνώση και η δυνατότητα ανανέωσής της με τη δια βίου μάθηση αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την ενίσχυση της ασφάλειας του εργαζόμενου. Γιατί όταν ο εργαζόμενος μπορεί να ανανεώνει τις δεξιότητές του, τότε μπορεί να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέοι και δυναμικοί κλάδοι της οικονομίας. Έτσι αποβάλλει το συναίσθημα του επαγγελματικού εγκλωβισμού.

Στην προηγούμενη τετραετία, η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ προχώρησε στην υιοθέτηση μέτρων ενεργητικής πολιτικής για την απασχόληση.

- Δημιουργήσαμε τα Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης και τα Γραφεία Ενημέρωσης Ανέργων και Επιχειρήσεων με στόχο την παροχή βελτιωμένων/εξατομικευμένων υπηρεσιών στους άνεργους που ζητούν εργασία και στις επιχειρήσεις που ζητούν προσωπικό.
- Ξεκινήσαμε τη διαδικασία αναδιάρθρωσης του ΟΑΕΔ ώστε να μπορεί να προσφέρει υπηρεσίες τοποθέτησης σε εργασία.
- Προχωρήσαμε τις διαδικασίες για τη νομιμοποίηση των αλλοδαπών εργαζομένων με τη χορήγηση της πράσινης

κάρτας ώστε να εξαλειφθεί η εκμετάλλευση των μεταναστών, η εισφοροδιαφυγή και ο αθέμιτος ανταγωνισμός προς όσες επιχειρήσεις εφαρμόζουν την εργατική νομοθεσία.

- Δώσαμε κίνητρα για τη σύνδεση των παραγωγικών επενδύσεων με τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης.
- Ενθαρρύναμε τη σύναψη τοπικών συμφώνων απασχόλησης με στόχο την αντιμετώπιση της ανεργίας σε περιοχές υψηλής ανεργίας.
- Φροντίσαμε για τη ρύθμιση ειδικών μορφών απασχόλησης, όπως η τηλεργασία και η κατ' οίκον εργασία.
- Προχωρήσαμε στην παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στους ανέργους.
- Θεσπίσαμε φορολογικά κίνητρα για νέες προσλήψεις προσωπικού από επιχειρήσεις.

Διαπιστώνουμε, όμως, ότι οι στόχοι μας στην απασχόληση και την ανεργία δεν επιτυγχάνονται, ακόμα και όταν η οικονομία εξελίσσεται ικανοποιητικά. Μισό εκατομμύριο και πλέον επίσημα καταγεγραμμένοι άνεργοι στη χώρα μας είναι σοβαρότατο πρόβλημα. Θέλω βέβαια να τονίσω ότι η ανεργία στην Ελλάδα δεν σημαίνει συρρίκνωση της απασχόλησης. Σημαίνει, ότι οι θέσεις που δημιουργούνται δεν φτάνουν για όσους πρωτοέρχονται στην αγορά εργασίας. Ιδιαίτερα έχουν χτυπηθεί οι νέοι και οι γυναίκες. Το έργο μας για την αντιμετώπιση της ανεργίας γίνεται πιο απαιτητικό, αν

λάβει κανείς υπόψη το στόχο που θέσαμε οι ηγέτες της Ευρώπης στη Λισσαβόνα για αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στο 70% μέχρι το 2010.

Έχουμε, συνεπώς, χρέος να επανεξετάσουμε τις πολιτικές μας, να τις προσεγγίσουμε σε νέα βάση. Να δούμε τι χρειάζεται να αλλάξει. Δεν πρόκειται για μια τεχνική μόνο προσαρμογή, πρόκειται για μια ριζικά καινούργια συνειδητοποίηση. Πρέπει όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι μια νέα οικονομία είναι υπό διαμόρφωση. Το τοπίο της ανάπτυξης μεταβάλλεται ραγδαία στη διεθνή οικονομία, στην Ευρώπη, στην Ελλάδα. Δεν είναι νοητό να προχωράμε με εργαλεία που δεν είναι πια αποτελεσματικά.

Έχουμε χρέος να εξετάσουμε και την ποιότητα της αύξησης της απασχόλησης, γιατί από αυτή θα εξαρτηθεί η διατηρησιμότητά της. Είναι επιτακτικό να προωθήσουμε και την άνοδο της παραγωγικότητας γιατί σ' αυτή κυρίως στηρίζεται η μη πληθωριστική ανάπτυξη, που γεννά νέες θέσεις εργασίας.

Η πολιτική μας στοχεύει στην ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και που χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη ευελιξία σε σχέση με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις. Γι' αυτό θέτουμε ως προτεραιότητα την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την εξάλειψη όλων των εμποδίων που καθιστούν ασύμφορη ή

αντιοικονομική την έναρξη νέων επιχειρήσεων. Προχωρούμε στην ολοκλήρωση του προγράμματος των ιδιωτικοποιήσεων και στρατηγικών συνεργασιών γιατί προσδωκούμε ότι με την αναδιάρθρωση των δομών της οικονομίας θα ενισχυθεί η δυναμικότητα της ελληνικής οικονομίας ώστε να μπορεί να αναπτύσσεται ταχύτερα και να διαμορφώνει προοπτικές για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Ο εκσυγχρονισμός των παραγωγικών δομών της χώρας είναι αναγκαίος. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι μπορεί να έρχεται σε σύγκρουση με την αναγκαία κοινωνική συνοχή. Άλλωστε, ο οικονομικός και θεσμικός εκσυγχρονισμός δεν μπορεί να αποσυνδέεται από το κοινωνικό του περιεχόμενο. Οι εργασιακές σχέσεις βρίσκονται στο επίκεντρο των οικονομικών σχέσεων. Η οργάνωση της εργασίας είναι ένα από τα πολλά στοιχεία που καθορίζουν τις επιδόσεις της οικονομίας. Αλλαγές σε ένα περιβάλλον με θύλακες που εμφανίζουν τεχνολογικές, διαρθρωτικές και άλλες υστερήσεις κινδυνεύουν να μείνουν στον αέρα, χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα. Στο πεδίο της εργασίας, οι ακρότητες, τα λάθη και οι ιδεολογικές μονομέρειες πληρώνονται ακριβά. Και το λογαριασμό τον πληρώνουν οι πιο αδύναμοι.

Εμείς δεν επιδιώκουμε την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσα από την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, μέσα από την διεύρυνση των μορφών επισφαλούς απασχόλησης. Άλλωστε, το κοινωνικό πρότυπο,

στο οποίο προσβλέπει η Ευρώπη μετά τη Λισαβόνα και τη Φέιρα και το οποίο στηρίζουμε ως κυβέρνηση, βρίσκεται πολύ μακριά από τέτοιες επιλογές. Η στρατηγική της Ευρώπης στηρίζεται στην αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο, την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων. Η Ευρώπη βλέπει την κοινωνική πολιτική όχι ως εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη, αλλά ως βασικό συντελεστή της παραγωγικής διαδικασίας.

Η κυβέρνηση πρόσφατα κατέθεσε ένα πλαίσιο προτάσεων. Προτείνουμε το προαιρετικό 38ωρο χωρίς μείωση αποδοχών. Δίνουμε τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις που βαδίζουν στη νέα εποχή να αξιοποιήσουν ένα νέο εξαιρετικά ευέλικτο πλαίσιο λειτουργίας. Καταργούμε το διευθυντικό δικαίωμα, που στην πράξη το 40ωρο το μεταβάλλει σε 48ωρο, και αυξάνουμε το κόστος των υπερωριών.

Με τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών μειώνουμε το κόστος εργασίας, χωρίς μείωση αποδοχών, ώστε να αυξήσουμε την απασχόληση. Δημιουργούμε ένα πιο ευνοϊκό πλαίσιο για τον κόσμο που απασχολείται μερικώς, για τους νέους, τις γυναίκες, τους μακροχρόνια άνεργους. Κάνουμε πιο ρεαλιστική την προσαρμογή της απασχόλησης στις επιχειρήσεις, σε μια εποχή που οι διακυμάνσεις και οι πιέσεις του ανταγωνισμού είναι τεράστιες.

Τα μέτρα που προτείνουμε, με πλήρη συναίσθηση ευθύνης, πρέπει να προχωρήσουν, παίρνοντας υπόψη και τις παρατηρήσεις που οι κοινωνικοί εταίροι έχουν κάνει ή θα κάνουν. Είναι μέτρα που σε συνδυασμό με το σύνολο των πολιτικών μας ανοίγουν ένα νέο δρόμο στην οικονομία μας. Κάθε εποικοδομητική πρόταση στην κατεύθυνση αυτή θα την αξιοποιήσουμε. Η κυβέρνηση είναι υπέρ του δημοκρατικού διαλόγου και των κανόνων του. Δεν αιφνιδιάζει, δεν θέτει προαπαιτούμενα και όρους. Θέτει πλαίσιο διαλόγου με σαφές και συγκεκριμένο περιεχόμενο. Πλαίσιο διαλόγου για αναζήτηση λύσεων καταπολέμησης της ανεργίας και διεύρυνσης της απασχόλησης.

Η πρωτοβουλία της κυβέρνησης να καλέσει σε διάλογο τους κοινωνικούς εταίρους για τις πολιτικές απασχόλησης αντιμετωπίστηκε αρνητικά με στείρα κριτική. Οι υπέρμαχοι του νεοφιλελευθερισμού κατηγορούν την κυβέρνηση γιατί κρίνουν ανεπαρκή τα μέτρα, ενώ οι υποστηρικτές των κεκτημένων, ομφαλοσκοπώντας ως «νέο-ησυχαστές», αντιπροτείνουν τη διατήρηση του σκηνικού ως έχει, αγνοώντας προκλητικά το νέο τοπίο που διαμορφώνεται σε παγκόσμια κλίμακα στις εργασιακές σχέσεις.

Εμείς και στις δύο απόψεις απαντάμε ότι απορρίπτουμε τη λογική των κεκτημένων, δεν συμβιβάζομαστε με τον καθησυχασμό του βολέματος, αλλά εναντιωνόμαστε και στη νεοφιλελεύθερη λογική της επέλασης για ριζική ανατροπή του

τοπίου των εργασιακών σχέσεων. Εμείς βλέπουμε μπροστά, υπερασπιζόμαστε τα συμφέροντα όλης της Ελλάδας και αυτών που σήμερα δεν έχουν δυνατή φωνή, των άνεργων, των εργαζομένων που επιθυμούν να ενσωματωθούν στα νέα δεδομένα με τη δια βίου κατάρτιση για ένα καλύτερο αύριο, αυτών που δεν έχουν μπει ακόμα στο εργατικό δυναμικό γιατί είναι πολύ νέοι, αλλά και των μελλοντικών δυναμικών εταιρειών, που θα δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης.

Γιατί, σύντροφοι και συντρόφισσες, η ανεργία δεν είναι ένα αφηρημένο ζήτημα για θεωρητική συζήτηση και ιδεολογική αντιπαράθεση. Οι άνεργοι είναι συγκεκριμένοι άνθρωποι. Είναι συμπολίτες μας που περιμένουν από την κυβέρνησή μας να δώσει απάντηση στο πρόβλημά τους. Έτσι, όπως έκαναν και άλλες σοσιαλιστικές κυβερνήσεις στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που μείωσαν την ανεργία κατά 3 εκατ. από το 1996 μέχρι σήμερα.

Στόχος λοιπόν της Κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ δεν είναι η απορρύθμιση, όπως υποστηρίζουν ορισμένοι. Στόχος είναι να εξασφαλίσουμε μια Νέα Ρύθμιση, που θα βοηθήσει το μετασχηματισμό της παραγωγικής δομής της ελληνικής οικονομίας σύμφωνα με τα δεδομένα που διαμορφώνει η Νέα Οικονομία.

Θέλω, επίσης, να τονίσω ότι οι προτάσεις μας για την αντιμετώπιση της ανεργίας και για την αύξηση της

απασχόλησης δεν θα είναι ολοκληρωμένες αν δεν συνοδευτούν στο άμεσο μέλλον και από μια ρύθμιση του ασφαλιστικού ζητήματος. Η υπογεννητικότητα, αλλά και οι οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές που συντελούνται στην ΕΕ και τη χώρα μας, έχουν δημιουργήσει μεγαλύτερες υποχρεώσεις για τη χρηματοδότηση εθνικών συστημάτων Πρόνοιας. Ως αποτέλεσμα, το μη μισθολογικό κόστος των εργαζομένων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα αυξημένο, δημιουργώντας αντικίνητρα για νέες προσλήψεις.

Η ποιότητα ζωής του εργαζομένου και η ασφάλειά του πρέπει να είναι το επίκεντρο της επίλυσης του ασφαλιστικού προβλήματος. Πρέπει να εξασφαλίσουμε σε όλους τους πολίτες μια κατώτατη ικανοποιητική σύνταξη. Συγχρόνως, το υπόλοιπο της σύνταξής του πρέπει να συνδεθεί με το ύψος των συνολικών εισφορών του. Έτσι, ο εργαζόμενος θα πάρει την ευθύνη για το μέλλον στα χέρια του. Δεν θα πρέπει να έχει λόγο να ανησυχεί αν κάποια κυβέρνηση στο μέλλον φερθεί απερίσκεπτα σε βάρος των εισφορών που κατέβαλε σ' όλη του τη ζωή. Το εισόδημά του μετά τη σύνταξή του θα είναι συνάρτηση τόσο των εισφορών που κατέβαλλε όλα τα χρόνια όσο και του χρόνου που επέλεξε να συνταξιοδοτηθεί πριν από το ανώτατο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης.

Για να καταπολεμήσουμε την ανεργία και να συμβάλλουμε στην ποιότητα ζωής των πολιτών πρέπει, επίσης, να απελευθερώσουμε τον εργαζόμενο από την

πολυπλοκότητα των συνταξιοδοτικών ταμείων, τα οποία εμποδίζουν τόσο τη διακλαδική κινητικότητα στην ενδοχώρα όσο και τη διασυνοριακή κινητικότητα, εγκλωβίζοντας τους πολίτες σε ανεπιθύμητες επιλογές ζωής, που παρεμποδίζουν τη δημιουργική τους εξέλιξη και δεν συνάδουν με τις ανάγκες της νέας οικονομίας. Η Ελλάδα, για παράδειγμα, χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά εποχιακής απασχόλησης σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ευρώπης. Η εξάλειψη των δυσχερειών μετακίνησης των εργαζομένων από έναν κλάδο σε άλλον θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε περιορισμό της ανεργίας.

Γενικότερα, ο αναπροσανατολισμός των πολιτικών πρόνοιας πρέπει ν' αποβλέπει στην προληπτική κοινωνική προστασία, την προαγωγή των δεξιοτήτων των ατόμων που έχουν ανάγκη υποστήριξης, την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Η επένδυση σε αποτελεσματικές και ολοκληρωμένες πολιτικές κοινωνικής προστασίας δεν είναι μόνο κοινωνικά αλλά είναι και οικονομικά παραγωγική.

Η κυβέρνηση έχει ως πάγια αξία την οικοδόμηση μιας κοινωνίας αλληλεγγύης, έχει ως προτεραιότητα την κοινωνική επένδυση, το κοινωνικό κέρδος. Αν κυβέρνηση, εργαζόμενοι, επιχειρήσεις δεν πετύχουμε την παραγωγική αναδιάρθρωση γιατί εμμένουμε στα ξεπερασμένα πρότυπα του παρελθόντος, αν κρατήσουμε την οικονομία δεμένη στη λογική του

βολέματος και των κεκτημένων, τότε είναι σίγουρο ότι θα βρεθούμε μπροστά σε φαινόμενα συνεχούς κοινωνικής υστέρησης, αυξημένης ανεργίας και αναπτυξιακής καχεξίας. Και αυτή την επιλογή, αυτή την κατάληξη, εμείς δεν μπορούμε να την αποδεχτούμε.

Η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είναι αποφασισμένη να εργαστεί για την κοινωνική και πραγματική σύγκλιση της Ελλάδας με την ίδια μεθοδικότητα, επιμονή και σχεδιασμό με την οποία εργάστηκε και για το στόχο της ΟΝΕ. Θέλουμε στο τέλος της πρώτης δεκαετίας του 21^{ου} αιώνα, η Ελλάδα να έχει καλύψει σε μεγάλο βαθμό το κενό που τη χωρίζει από τους κοινοτικούς εταίρους. Και σ' αυτή την προσπάθεια καλούμε όλους τους Έλληνες να ενώσουν τις δυνάμεις τους μαζί μας.

Κ. Πρόεδρε,

26.10.2000

• Ζήτησε αντίγραφο της ομιλίας ο κ. Γιαννίτσας. Του τη στέλνουμε, εφόσον κρίνεται σκόπιμο.

• Δίνω σήμερα την ομιλία και στον κ. Τήνιο ώστε να υπάρχει συνέχεια και στην ομιλία που γράφει για το κοινωνικό κράτος.

• μ. Θέμεση 26/10

• η/θ 27/10

Γκ. Χαρδωβέτης

Σχέδιο μ. Γκ. Χαρδωβέτη

Είχε στείλει στον κ. Τήνιο για αξιοποίηση στην ομιλία.